

2-8.9.2024.

THEATRE ТЕАТАР

№ 2

среда

4. септембар • 2024. година

НА РАСКРШЋУ
AT THE CROSSROADS

ХРОНИКА ФЕСТИВАЛА

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

ПОДРЖАЛИ

ФЕСТИВАЛ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА БАЛКАНСКОГ КУЛТУРНОГ ПРОСТОРА | FESTIVAL OF DRAMA AND THEATER OF THE BALKAN CULTURAL SPACE

Бранислав Нушић • МИСТЕР ДОЛАР НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

ДЕО АТМОСФЕРЕ

ОКРУГЛИ СТО

Потпуно неочекивани Нушић

На другој такмичарској вечери 5. Театра на раскрићу одиграна је представа *Мистер Долар* Бранислава Нушића по драматизацији Перише Перовића, у режији Милоша Лолића, а у продукцији Народног позоришта у Београду.

Модераторка округлог стола Оливера Милошевић разговор је започела говорећи о Милошу Лолићу нагласивши да је он велики европски редитељ, који је јако мало радио код нас, те да је јако важно да је нишка публика видела ову представу. Он има гран при Битефа, а ту награду је добио као јако млад редитељ. Добио је почасно држављанство Аустрије захваљујући свом раду и он је заиста један позоришни бисер. Ово је један потпуно неочекивани Нушић, а ова представа има много слојева.

Миливоје Млађеновић, театролог, је рекао да је ово уистину једна изузетно храбра представа. Упризорење Нушића је увек савремено, у ком се год веку постављало, његово дело увек јесте и увек ће бити актуелно. Ако је реч

о актуелизацији у овој представи, о томе би се могло само делимично говорити, јер кад мало боље послушамо говор схватићемо да је у Лолићевој представи је доведен до тачке какофонije, врло намерно и са јасним уметничким циљем, а ипак се примећују остаци архаизама, оновременог говора. Милош Лолић је то радио врло намерно, као што је и у овој представи апсолутно све циљано. Ова представа је његова поетика. Неке реплике се намерно прекривају, а на тај начин се ликови ломе, нестају и остају само њихове крхотине. Имамо само три до четири целовита, заокружена лика. Драматург и редитељ су нас врло лепо завели, драматуршки је тако лепо уобличено да нисмо сигурни да ли су то Нушићеве речи или је то Периша Перишић дописао.

Има много тога што у овој представи није изговорено, а управо то неизговарање има значење. Млади глумци носе *реје* део ове представе, а све то што они играју није случајно, све те групне сцене плеса су

режиране до детаља, додала је Оливера Милошевић

Драматуршкиња Јелена Поповић је рекла да бисмо могли причати о томе да ли је Нушић мајстор заплета, мајстор перипетије, мајстор расплета, али да би она увек рекла да је он мајстор ситуације. Почетна ситуација овог комада је у блиској вези са смрћу (наследство, неки далеки рођак, неки новац који је отишао ко зна где), међутим та почетна ситуација присутна је током целе представе на врло сликовит начин. Видели смо пирамиду, која је симбол загробног живота, у којој се новац, по неким веровањима, носи на онај свет. Смрт је присутна током целе представе, те је она у соларијуму видела сандук.

Оливера Милошевић је додала да је из једног разговора са Милошем Лолићем сазнала да пирамида представља његов разговор за Нушићем, будући да је наш највећи комедиограф сахрањен управо испод једне пирамиде.

Јована Станковић

ИНТЕРВЈУ

Тања Бошковић:

Заборављамо да је уметност веома важна духовна делатност

Амелија, Елизабет Блејк, Грета Гарбо, Шарлота, Фема или Сара Бернар различите су улоге, сензибилитети и особине, али истом енергијом, квалитетом и посвећеношћу их је публици доносила јединствена Тања Бошковић. Мало је правих епитета за глуму, а још мање за дух и шарм који је прате. А таква је дошла и у Ниш на фестивал *Teatlar на раскрићу* где нема представу у такмичарском делу, не, она има једну коју изводи два пута за нишку публику.

Пети фестивал у Нишу дао јој је јединствену прилику, каже, што никад није досад имала.

- Врло је важно да добијемо прилику да видимо о чему се размишља у другим позориштима, у чему публика ужива. Обрадовала ме је Антигона прве вечери, потпуно је другачији садржај. То је све важно, а први пут имам прилику да видим друге представе као учесник на фестивалу, иако моја представа није у такмичарском делу. Немамо више толико пуно прилика да путујемо, нарочито по територији бивше Југославије јер журим да одем у Јужну Америку, Аустралију, на далеке дестинације у страху да нешто не пропустим епохално што се дешава и онда не видим словеначку, црногорску или херцеговачку представу - каже Тања Бошковић.

Значај фестивала *Teatlar на раскрићу*, сматра Тања Бошко-

вић, није само у томе што ће публика у Нишу видети представе из других земаља.

- Важно је да се и ми који се бавимо позориштем видимо шта све људе, до којих можемо да дођемо, интересује. То морају и писци, управници позоришта, продуценти да раде, да прате шта ће се радити и са пажњом представити будућој публици - каже Тања Бошковић.

Развој позоришта и значај током претходних векова и година нам је добро познат, оно што је нејасно, али и за бригу, јесте будућност театра и уметности.

- Стално мислимо о публици средином овог века, које ћемо им садржаје нудити. Бојим се да се све не претвори у забаву, пуку забаву. Користећи садашње могуће технологије, мислим да од позоришта не правимо више од позоришта оно што је субверзивна активност у односу на оно шта је политика. Политика је велики противник уметности. Тако се мени чини. Не заборавите да сам ја неко ко је одрастао у 20. веку, а формирао укус на литератури 19. века. Сасвим сам пасе. Оно што је садржај што се сада нуди, нисам очарана. Нисам очарана ни због начина, брзине којом се приступа. Уметност је једна веома важна духовна делатност. То заборављамо. Уметност смо претворили у робу и то у робу од које ћемо доби-

јати профит. Таквог начина се гадим. Праштајте што кажем, непримерено је свечарској атмосфери у којој треба да прође фестивал. Стрепим и као родитељ - додаје.

Нада постоји.

- Компиковано је и уздам се у Бога да ће се будући људи од духа бавити позориштем као начином катарзе, да људи не подлегну филозофији "у се, на се и пода се". Бојим се да идемо у том правцу - каже Тања Бошковић.

У Ниш је дошла са представом *Успомене Сара Бернар* Џона Марела, а тај комад ће је одвести и у Канаду.

- Припремамо се и за велику турнеју по Канади током које ћемо извести представу пред ћерком аутора Џона Марела, који се упокојио 2019. године. Играћемо пред публиком и за њу и то ми је толико драго јер је радила као асистент свом оцу и гледала је многа извођења. Ово извођење које је изузетно режирала Сташа Копривица ће отворити другачији поглед на тај комад и врло сам узбуђена и радосна - истиче глумица.

Сару Бернар су описивали као "божанство и као бесмртну", славили су је као највећу драмску уметницу њеног времена. Знајући ово, потпуно је био и јасан избор Тање Бошковић да је представи на позоришној сцени.

Љубица Јоцић

ИНТЕРВЈУ

Недим Незировић:

Нушић се не би играо на карту више и стошездесет година након његовог рођења да дубоко није разумео наше друштво

Недим Незировић је млади српски позоришни, телевизијски и филмски глумац раскошног талента. На Театру на раскршћу појавио се у улози Жана у представи *Мисџер Долар* у режији Милоша Лолића, а у продукцији Народног позоришта у Београду. Са Недимом смо разговарали о његовим глумачким почецима, раду са Милошем Лолићем и жељама за будућа ангажовања.

1. Какви су били Ваши глумачки почеци и шта је оно што Вас је привукло овој професији?

Ја сам негде у шестој години погледао прву представу у Народном позоришту у Сарајеву. Тад се преломила судбина која је дефинисала позив ка ком ћу ићи. Занимало ме је како се ти људи док играју осећају и вероватно ме је то питање годинама касније одвело на пријемни за академију у Београду.

2. У представи “Мисџер Долар” играте лик Жана, келнера у клубу, који преко ноћи

постаје богат. Ко је тај човек данас? Колико је Нушић разумео друштво и умео да наслути његов развој и изглед чак и много година након његове смрти?

Људи који данас постају богати преко ноћи нису Жан. Можда то јесу бивши келнери, керамичари, гробари, власници печењара... али нису наивни и инфантилни људи попут Жана. То су данас чланови владајуће странке. Људи гладни успеха, моћи и брзе, а неодговорне зараде. Нушић се не би играо на карту више и стошездесет година након његовог рођења да дубоко није разумео наше друштво.

3. Какво је искуство радити на представи са Милошем Лолићем? Како памтите процес?

Ретки су људи са таквим даром и погледом на свет какав има Милош Лолић. Он је мали принц театра. Памтићу процес као најлакши и један од најлепших који сам до сад имао.

Сигуран сам да ће Вам исто рећи сваки члан из ансамбла ове представе. У нашем послу није често такво јединство у раду на једној великој представи.

4. У којој сте се улози најбоље осећали до сада као глумац?

Имао сам до сад срећу да у позоришту радим углавном улоге и текстове који су ме занимали и постављали дубока питања за чијим сам одговорима трагао током процеса, али и током играња. Памтићу Жана, Наполеона и Рогожина зато сто су пред мене постављали велике изазове на које сам био дужан да одговорим и одговорам.

5. Да ли постоји нека улога која Вам је привлачна и у којој бисте волели да се остварите?

Све што ће ми донети искуство и учинити ме бољим човеком и глумцем прижељкујем.

РЕЧ КРИТИКЕ

МИСТЕР ДОЛАР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

АПСУРД И ПРЕКОРАЧЕЊЕ

Мистер Долар, Бранислав Нушић, режија Милош Лолић, Народно позориште у Београду

Милош Лолић *Мистер Долара* поставља на велику техно журку, једну од оних које као да трају бескрајно. Пажљиво, деликатно заједно са драматургом Перишом Перишићем указује на оне слојеве Нушића које нисмо кадри иначе да чујемо, кроз *Мистер Долара* чујемо пустош и апсурд света у којем смо. Света у којем делују исте друштвене матрице као у Нушићево доба, али се све радикализује и врховно божанство је новац, док се бог повукао. И то увек има своје последице (у драматуршком шифрарнику у програмској књижици зато нас Периша Перишић упућује

(и) на Золин *Манифест* *напурализма*). Глумачки тим игра концентрисано и интензивно, као у трансу, игра има ритам музике (Невена Глушица) која може да пружи заборав, онај унутар којег заборављамо и себе и друге. Пирамида која је на сцени (идејно решење сценографије Милош Лолић, реализација сценографије Мираш Вуксановић) садржи мноштво асоцијација (пирамидална структура односа, моћ, масонски симбол, пирамида је на долару...), а Нушић је сахрањен под пирамидом и то је била инспирација редитељу, како на разговору након представе примећује одговорна уредница редакције за културу и уметност РТС-а Оливера Милошевић. Пирамида је и кућа и гроб, на изванредан начин скрившиште (асоцијативни токови воде ме до старог Египта, питам се: какве су забаве биле у оно време и који су интереси окупирани друштво?).

Костим (Марија Марковић Милојевић) нас упућује на ди-

стопично време у којем смо, сведен, попут униформи.

Живимо у систему који човека мрви, већи смо робови него икад јер је апсолутно све на продају поручује нам тим представе *Мистер Долар*, „комедије трења и прекорачења“. Интерполиран је део Робеспјеоровог говора у драматуршку структуру, разговарам о томе са асистенткињом режије (која и игра у представи) Аном Јанковић. Он звучи као поезија унутар света који нас мрви. Лолић нас одлучно води до увида у каквом свету живимо и подсећа на то да смо коначни.

Најаша Гвозденовић

РЕЧ КРИТИКЕ

МИСТЕР ДОЛАР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

ПРЕД НУШИЋЕВОМ КУЋОМ

Друге фестивалске вечери *Тешара на раскршћу* гледали смо Нушићеву комедију *Мистер Долар*, у адаптацији Перише Перишића и режији Милоша Лолића. Мајстор ситуације какав је био Нушић, где год да нас расплет одведе, никада не дозволи да се сасвим одмакнемо од драмске ситуације у којој су се ликови нашли. Ова комедија, почиње писмом о наследству, након нечије смрти и завршава се затварањем круга у који ликови упадају сплетком лукавог Матковића. Мотив те смрти видеља сам и чула током читаве представе, у репликама, сликама, чак и у соларијуму из кога проговара гола жена, налик на покојника у сандуку који на онај свет одлази онако како је и дошао.

Међутим, и поред Нушићевог оригинала и веште адаптације, какофонија Лолићевог *Мистер Долара*, нарочито на почетку, предност у први план препушта визуелном идентитету представе у чијем је центру велика стаклена пирамида, као једина сценографска константа, која оправдано измешта нашу подсвест испред „куће Бранислава Нушића“ (како је још за живота осмислио и назвао свој гроб). Не улазећи у личне разлоге писца за његову последњу шалу (за шта многи држе његову вечну кућу), већ само подсећајући да је пирамида хиљадама година уназад симбол загробног живота у који је уложено сво богатство стечено током овоземаљског, не могу да не приметим однос према заоставштини Нушићеве мисли и контекст у коме је писац са собом однео сву мудрост коју је имао, а нас оставио вечно онакве каквим нас је видео. Овде не смемо заборавити да је, како год да нас је видео, писац бескрајно волео своје ликове и колико год нас као друштво критиковао,

разумео све наше слабости и мане. Та љубав и то разумевање присутни су и у Перишићевој драматуршкој интервенцији, и у Лолићевој режији, и у неуморној игри глумаца који на сцени заиста одржавају живим оно што је Нушић створио.

Осим на гробу писца (и пред његовим делом) на гробу смо и два раба чије је сахране за живота Нушић сатирично опевао и за то платио слободом: једне угледне бабе и једног од заборављених српских војника (чији су споменици такође били у облику пирамиде). Нису случајно овом тексту додати стихови који српској деци поручују шта им се од та два исплати постати. Тој се деци, најзад, обраћа изворни текст, као што им се обраћа и ова представа. На крају, не могу да прећутим ликовну везу велике стаклене пирамиде на сцени са још једном таквом, у Паризу. Иза врата свих пирамида које сам спомнула налази се благо непроцењиве уметничке вредности...

Јелена Појовић

РЕЧ КРИТИКЕ

МИСТЕР ДОЛАР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

ОЛИГАРХИЈИ У ЧАСТ

(О представи „Мистер долар“ по драми Бранислава Нушића у продукцији Народног позоришта из Београда, а у режији Милоша Лолића. Главне улоге: Негим Незировић, Радован Вујовић, Теодора Драгићевић, Јован Јовановић, Александар Срећковић)

Како се у транзитивним земљама формира или, боље речено, издваја естаблишмент? Естаблишмент је у приципу повезан са имућством, са количином новца и са политичким утицајем. Бранислав Нушић је написао драму која говори о безличју предратне „аристократије“ коју не именује по властитим именима, него по карактеристикама које су циничне рег excellence. Представа Милоша Лолића је храбро транспонирање те аристократије у време које не препознаје човека, него облике његовог хира. У том хировитом друштву које се духовно храни

„рејвом“, појављује се један потпуни анонимус који се као главни протагонист минуциозне игре његовог пријатеља пење на највишој лествици те плесњиве и карикатуралне аристократије. Лолић у овој представи говори несрећним олигархијским језиком градећи представу која упозорава на то да уствари нема скоро ништа што се не може купити новцем. Сви ликови у том континуираном „рејву“ су опсесивни новцем и како га стећи у што већој количини. Млади конобар постаје звезда не знајући до краја, до свог краха да је на врху друштвеног лицемерја. И управо та несвесност и ирационалност је највећа инспирација ове потпуно радикалне представе која импоније управо са својом поруком о људскости и (не)урачунљивости. Жанова трагедија и цинизам Матковића је спрега која је у различитим формама присутна у свим транзитивним земљама избацивши као болести са Пандорине кутије хипокризију, мржњу, подвалу и неверу, остављајући част и љубав који су можда остали негде далеко из нас као нада у истој тој кутији. Када гледамо представу имамо осећај да сви имамо неког Жана поред себе који се нада лепом животу у изобиљу, али и да сви некако

у себи препознајемо неког политички доминаног типа који има утицај и који ће променити свет првенствено га поставити испод својих ногу.

Мистер долар је представа која у дивљини људског хедонизма покушава да пронађе логику постојања и опстанка. И током представе нам и редитељ са својим чврстим концептом и глумци својом сјајном игром показују да је то врло тежак посао и да се у тој баруштини духовног инвалидитета плива са великом предострожношћу.

Тачно је да у транзитивним земљама процес изграђивања естаблишмента увек води ка олигархији где је углавном концентрисан највећи новац, али тачно је и то да се духовна вредност сваког од нас не мери милионима и да је, како каже Матковић: „Лакше потрошити милионе, него стотине, лакше потрошити стотине од десетке и да је лакше потрошити десетке од усамљене паре у џепу.“ Нушић упозорава на људскост као последњег уточишта спасења човека, а Лолић и глумци ове представе нас упозоравају на то да је за нека оправдања врло касно и да је за очишћење људске душе потребно кренути испочетка.

Сашо Ојненовски

Приредила
Јана Савић:

УТИСЦИ

Занимљив приказ људских слабости и мана смештен у данашње време и савремено друштво. Нушић у техно ритму, мењају се времена али не и карактери. Представа коју вреди видети.

Данијела Петровић

Интересантан спој садашњице са Нушићевим делом. Још бољи избор глумаца. Последњи део ми се допао јер је показао прави карактер људи и колико новац има утицај на сваког од њих.

Кристијана Рагивојевић

ПУБЛИКЕ

Јако ми се допала сценографија, била је замљива, ефекти су такође били јако занимљиви, глумачки је било јако коректно заправо, ни у једном тренутку нисам видела никог да се издвојио и да је био мало јачи од осталих, да је то заправо сметало, сви су били екипа и то ми се допало а то се ретко кад виђа са оволико људи на сцени и количина људи која је заправо функционисала толико, нећу да кажем савршено, али феноменално. Баш ми је пријало да видим тако нешто. Комуникација са публиком све време што је била, имала је моменте који су ми пријали, оно што су поменули да он наглашава шта ће да се деси две секунде касније али то није сметало, то је било сасвим у реду и ни у једном тренутку не бих изабацила ништа одатле, све је било на свом месту. Оно ротирање ми се допало јер то представља као да су сада на журци а у следећем моменту кући, мењала се атмосфера. Било је баш лепо! Као глумца бих посебно издвојила Радована Вујовића.

Даница Костић

Представа има несвакидашњу естетику, поготово нешто што немамо често прилике да видимо у нашем граду. Уводни део представе - до узбуђујућег момента, траје дуже од четрдесет минута, што је на самој граници са перформансом и ја сам се као гледалац готово забринула да ће представа до краја бити таква - са неразговорним репликама и недефинисаним ликовима. Јасна ми је поента редитеља да на овај начин укаже безвредност речи, међутим као неком коме су радња представе, односно заплет и драмски momenti високо на лествици вредновања - комад ми се у појединим моментима отегао у недоглед.

Петра Нешић

Морам да признам да ми је у самом почетку мало било нелагодно да слушам озвучене глумце који говоре преко те техно музике, али онда када су дошли делови представе у којима те музике нема, почела је да ми фали. Ова представа нам изнова показује оно што сваки пут морамо констатовати када се о Нушићу говори – готово се ништа није променило, а то нам само говори да је он писао сирово, о људима онаквим какви истински јесу, о људској ћуди, користећи се комедиографским средствима, а будући да и даље стојимо у месту, поражавајуће је то што нисмо нимало бољи људи од оних о којима је Нушић писао. На моменте се чини и да смо данас лошији људи него што су били они тада, као неке апдејтоване верзије зла.

Софија Ђурић

РЕЧ КРИТИКЕ

МИСТЕР ДОЛАР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

ТЕСНО НУШИЋ КАО БАЗА ЗА ДОБАР СЦЕНСКИ ДОГАЂАЈ

Измештајући водвиљску форму у посве савремени социјални амбијент, али не и суштину касног Нушићевог комада, *Мистер Долар*, редитељ Милош Лолић није се либио да на сцену Народног позоришта у Београду постави мини-спектакл и након једног века од настанка овог комада, још једном се наруга наравима друштва и посрнулом појединцу који је и изданак тог друштва и покретач малигних процеса унутар његових односа сведених на трку за новцем, површним сјајем и испразним задовољствима. Након уводних сцена, није било дилеме да ће се ново виђење Нушићеве комедије лаког заплета одвијати у форми техно/рејв догађаја. Малограђански свет – гомила смешних прециоза, није више само фриволна булеварска клика, она сада у транспонованој верзији, представља безобличну гомилу која се тиска у гротескном и хиперболично дефинисаном костиму у једном те

истом ритму. Као да у једноличном гибању и заглушујућем дивљању ритам машине, у чијој се позадини наслућује наркотични ескапизам, тако карактеристичан за постмодерну забаву почетком XXI века, нестају и последње могућности да се комуникација међу (озвученим) ликовима пренесе и до гледаоца. Атмосфера је заглушујућа, те од сценског говора до гледаоца допиру само отпали делови комуникације која се одвија многоструко, удвојено или полифоно. Сценографија је једнозначна – огромна (пропустљив сценски простор) пирамида преузета са новчанице од једног долара. Зарубљене пирамиде – ознака највиших друштвених полутајних кругова и пепељаре, и то би било све од декора и реквизите.

Сем визуала, који је несумњив, и основне идеје да булеварски оквир сценског дешавања буде замењен (трансродном) рејв журком, поставља се питање како се коначно одвијају комуникацијски процеси у овој запретиној редитељској поставци. Чини се, са ипак не довољно пажње, будући да главни лик, интригант Матковић (Радован Вујовић) радњу сажима више пута објашњавајући *ad spectatores*, дакле према просценијуму. На кога је адресовано ово обраћање, ако је чињеница да говор осталих ликова није конципиран као комуникација, већ нешто насупрот

томе и не допире до гледаоца у истој форми? Зашто се нарушава идеја (неповредивости) четвртог зида ако у основи редитељске замисли стоји управо удаљавање од сваке артикулације комуникацијске форме? Да ли је ово разлог коначног изостанка неопходних сценских сублимација и површног разрешења интриге (колективно пребијање Матковића)? Због чега редитељ ипак није успео да убедљивијом мрежом интеракција међу ликовима оправда значења и провокацију малог техно-спектакла у чијој заводљивој и опскурној сенци остају бројни могући аспекти дубљег идентификовања гледаоца са понуђеним (скоројевићским) моделом сценске стварности? У финишу представе, која ипак оставља само снажан визуелни утисак, постављају се ова, али многа друга питања упућена пре свега редитељу и драматургу представе (Периша Перишић).

Остале улоге у представи тумаче Недим Незировић, Теодора Драгићевић, Ива Милановић, Александар Вучковић, Калина Ковачевић, Александар Срећковић Кубура, Ваја Дујовић. Ауторски тим представе чине Мираш Вуксановић (сценограф), Марија Марковић Милојев (костимограф), Невена Глушица (композитор музике), Ирена Максимовић (кореографија денс-групе).

Дејан Пејковић

РЕЧ КРИТИКЕ

МИСТЕР ДОЛАР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ (Србија)

НУШИЋ КАО ВЕСНИК ТЕАТРА АПСУРДА

Да којим случајем, данас Бранислав Нушић бане на представу *Мистер Долар*, не би га забљеснула ласерска светла нити заглушила кано-нада техно журке коју је, приредио редитељ Милош Лолић. Нушић би у потпуности разумео, оно што се наша критика и публика жалила да не разуме, ту буку и гунгулу наших савременика, схватио би као нову светлост и нови звук среброљубаца и похлепника чији се карактер и ментално устројство не мења од како је света и века те да би отуд свака њихова екстензивна тлапња, мишљење и говор о животу или било чему, била сувишна. Истодобно то ометање говорне радње указује на још једну осо-

бину модерног доба, да су речи одавно истрошене и без значења у свету обузетим сјајем злата и мирисом новца, тог пакленог изума човечанства, а без којег нам опет нема опстанка. И онда ваља схватити најозбиљније да Милош Лолић у својој инсценијацији Нушића не шиба само такозвану елиту која се клања новцу, него подједнако и лицемере који се тобож гнушају његове магичне привлачности.

Лолић је вешто удесио драмски текст са драматургом Перишом Перишићем, само делимично га актуелизујући, тако да то буде тенденциозно хроника наших, а не Нушићевих дана, али да Нушићев дух и говорна фраза ликова буде очувана. Оно што је веома битно, јесте отклон од свих форми карикирања у говору која су била општа места тумачења Нушићевих комедија. Зато глумачки исказ у *Мистер Долару*, делују не стилизован, као што се може учинити, него звучи аутентично, сасвим савремено. Уистину је храбра, снажна и

провокативна представа Милоша Лолића настала према комедији „с тезом“ Бранислава Нушића *Мистер Долар*. Овако устројеном радњом Лолић нам представља Нушића као весника театра апсурда.

У простору који је сам осмислио (у којем доминира вишезначна стаклена пирамида) Лолић је математички прегледним распоредом актера у игри дао могућност блиставе артикулације у глумачкој игри, у првом плану, Матковићу (Радован Вујовић), лику у којем се сједињују и особине и наратора и редитеља мекфистофелске грађе, а потом и Жану (Недим Незировић), марионети у његовим рукама, те реалистички стаменој његовој девојци Маришки (Теодора Драгићевић). У другом плану је монолитна многољудна скупина која је сад ти се чини моћан, разигран, ритмичан, глумачки хор, а сад опет ликови јасних карактерних црта верних Нушићевом оригиналу.

Миливоје Млађеновић

Одржана трибина:

Позоришни модели балканског културног простора

Велико интересовање, али и двосатну расправу изазвала је трибина “Позоришни модели балканског културног простора” која је најавила почетак богатог пратећег програма петог фестивала “Театар на раскршћу”.

Члан Савета фестивала “Театар на раскршћу” и менаџер у култури из Хрватске др Душко Љуштина истакао је да скоро сви знају како изгледају модели - имамо добар и лош позоришни пројекат, без обзира из ког модела дошао.

- Западне земље су то много боље урадиле, а код нас је нови бољи од старог, али не до краја јер политика нема храбрости да нешто направи до краја. Када се уведе ред, а неред је био дуги низ година, тада се губе бирачи. Ником се бирачи не губе. Мој је предлог да основа новог позоришног закона овде буде анализа публике на овом простору. На том плану је Србија испред свих држава бивше Југославије, иако је у другим сегментима далеко иза. Ниједна бивша земља Југославије нема ту количину позоришта на свом простору као Србија. У Загребу сам као градски министар културе предлагао сам закон да не може нешто бити град ако нема месечно једну позоришну представу. И нисам успео. Ви овде можете направити да неко место не може бити град ако нема своје позориште - рекао је Љуштина.

Он истиче да би премијера Народног позоришта у Београду морала бити одиграна у Нишу, Новом Саду, Чачку, Крагујевцу...Са друге стране, Народно позориште из Ниша мора играти своје представе у свим околним местима.

Тада је управник Народног позоришта у Нишу Спасоје Ж. Миловановић замолио колеге из других држава да пренесу како функционишу позоришта, какви позоришни модели постоје и како се финансирају, а то је била и главна звезда водиља ове трибине.

Мирослав Радоњић, директор Стеријиног позорја, каже да је позван у радну групу коју је окупило Министарство културе због реализације Закона о позоришту.

Ја сам рекао да сам скептик јер се о овоме прича пуних 30 година и није досад реализовано. Закон о култури покрива позориште у неком сегменту. Ако бисмо хтели ефикасан Закон о позоришту који покрива све, ми бисмо дошли у директну колизију са законима о раду, буџету и јавним службама. Једини начин би био “лекс специјалис” - каже Радоњић.

Пројектно финансирање, додаје Радоњић, немогућа је мисија у Србији.

Пример добре праксе је Закон о позоришту Републике Српске који је имао корист за позориште и који је донео децентрализацију културе и децентрализацију позоришта.

Др Миливоје Млађеновић, уметнички руководилац Градског позоришта “Семберија” из Бијељине, сматра је питање репертоара једно од најбитнијих јер је “репертоар душа позоришта”.

Учесници су се сложили да је оваква трибина била доста значајна, а тема неисцрпна и преко потребна за будућност театра.

Љубица Јоцић

Без чега се на фестивалу не може

Стеријино позорје представило своја издања

Као што се српска позоришна уметност не може замислити без Стеријиног позорја, тако се ни фестивал “Театар на раскршћу” не може се замислити без Стеријиног позорја. Део богатог пратећег програма и ове године је промоција најновијих издања Стеријиног позорја и часописа “Сцена” који излази од пролећа 1965. године.

У горњем фоајеу Народног позоришта говорили су и држали пажњу Мирослав Радоњић, директор Стеријиног позорја и извршни директор Горан Ибрајтер.

Представљена су последња два броја, а о њима је причао Мирослав Радоњић који је нагласио да је значајно што “Сцена” излази и на латиници, што је доступно само на сајту.

– “Сцена” је са Удружењем позоришних критичара и театролога Србије” вратила праксу која је постојала пре 20 година, а то је да се бира најбоља представа у Србији у претходној години. Направљена је анкета, учествовало је десетак критичара и за најбољу представу у 2023. години изабрали “Очеви и оци” Народног позоришта у Београду, према истоименом роману Слободана Селенића - рекао је Радоњић.

Представио је, потом, и редовне рубрике где се истичу

интервјуи и текстови драмских аутора, а онда је причао о докторском раду Марије Меденице “Неодустајање” преточеним у књигу где ауторка пише о настанку идеје, глумачким поступцима и монодрама у којој она и глуми.

О осам есеја и једној критици “Између змаја и његовог гнева” Милоша Латиновића, главног уредника “Сцене”, директора БИТЕФ театра и фестивала, говорио је Горан Ибрајтер, његов пријатељ и велики поштовалац, што је показао и својим изглањем и пажљиво бирањем речима.

Треба знати Милоша Латиновића, али то није пресудно да би се разумела књига. Милош је,

што се каже код нас на северу Баната, “човек од сваког створа”. То се каже за човека који је способан за много ствари, а Милош је такав - каже Ибрајтер.

Ова књига сублимира његова искуства и она је књига позоришних есеја и писана је у најбољој традицији есејистичког писма, истакао је Ибрајтер.

“Годишњак позоришта Србије 2021/2022.” још једно је представљено дело као омаж Дејану Пенчићу Пољанском, театрологу, позоришном редитељу и критичару.

Ово значајно дело излази од краја седамдесетих година прошлог века, а далеко је од пуке статистике.

Љубица Јоцић

ВЕЧЕРАС НА ФЕСТИВАЛУ

Вида Огњеновић • ПОЕТЕСА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ И УГ НОВИ ТВРЂАВА ТЕАТАР (Србија)

Режија: Вида Огњеновић
Костимографија: Јелисавета Татић Чутурило
Сценографија: Жељко Пишкорић и
Младен Стојановић
Музика: Никола Чутурило

Улоге:

Милица Стојадиновић – Наташа Станишић
Василије, Ава, њен отац – Предраг Момчиловић
Јелисавета, њена мајка – Гордана Каменаровић
Катица, њена сестра – Тамара Станисављев
Вук Караџић – Миодраг Петровић
Мина Караџић – Јована Балашевић
Ана Краус Караџић – Гордана Ђурђевић Димић
Љубомир Ненадовић – Јован Нешковић
Лудвиг Франкл – Мирослав Фабри
Ђорђе Рајковић – Милован Филиповић
Јован – Мило Лекић
Светозар, Миличин брат – Марко Савковић
Голубан – Пеђа Марјановић
Слепица Стефанија – Сања Ристић Крајнов
Слепица Мела – Вишња Обрадовић
Слепица Пела – Сања Микитишин

РЕЧ РЕДИТЕЉКЕ

Појава Милице Стојадиновић Српкиње у књижевности занимала ме још од првих школских сазнања. Заправо, сви смо се примили на анегдоту да је Његош скоро подлегао искушењу и зажалио што је под мантијом, па не може да има такву лепотицу за кнегињу. Ипак, тек када сам добила књижевну награду њеног имена, бацила сам се на читање и ишчитавање њеног дела, јер ме било срамота да тако мало знам о њој. Почела сам опсесивно да се бавим чудном судбином те поетесе. Одмах сам видела драмски набој у том материјалу, али ми је било јасно да не треба да пишем биографску драму, иако је њена биографија веома „драматична“: како се то каже за несвакидашње животописе. Но, мене је, ипак, много више занимао њен ништа мање „драматични“ сукоб са самом собом. Представу „Поетеса“ замислила сам као сценску расправу о узроцима те њене неснађености. Она је, по свему судећи, жарко желела да све поравна, да свој поетски дар нивелише са обичајима, да не нарушава свој статус удаваче и не занемарује породичне обавезе које је имала као

кћер и сестра. Затим да сања, да чезне за љубављу, да помири љубавна осећања и смерност. Но, није ишло. Превише је ту било непознаница за младу девојку... Њен занос је био романтичарски искрен, али она није имала праву поетску храброст да се слободно изрази, већ се служила песничким реторским шаблонима. Моју пажњу је највише привукао њен страх од себе, од свог талента, то је било средишно полазиште за моју сценску расправу.

Вида Огњеновић, редитељка

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

Град Ниш

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НИШ

ФЕСТИВАЛ ПОДРЖАЛИ

Република Србија
Министарство културе

ZLATARA
STANI VIROVIĆ
1993

ПРИЈАТЕЉИ
ФЕСТИВАЛА

ПАРКИНГ СЕРВИС НИШ
да увек има слободног места

AdverCity

La Vie
cafe & restaurant

МЕДИЈСКА ПОДРШКА
ФЕСТИВАЛА

Издавач: Народно позориште Ниш · За издавача: Спасоје Ж. Миловановић
Редакција: Јована Станковић (уредница), Љубица Јоцић, Јана Савић · Прелом: Саша Јовановић
Фото: Мирослав Лавренчић · Штампa: Nais print, Niš · Тираж: 30 примерака
Народно позориште Ниш · Синђелићев трг бб, 18000 Ниш, Србија
Веб сајт: www.narodnopozeristenis.rs · Фејсбук страница: <https://www.facebook.com/NiskoNarodnoPozoriste/>
E-mail: npnis@narodnopozeristenis.rs · direktor@narodnopozeristenis.rs
uprava@narodnopozeristenis.rs · marketing@narodnopozeristenis.rs